

Un paisatge espatlilat per no res

MARINA
ESPASA

Bagheria és una població dels afores de Palerm on, al segle XVIII, els nobles de la ciutat van decidir

establir unes sumptuoses vil·les d'estiu: aleshores només els pins i les roques les separaven del blau del mar. No cal dir que avui, i després d'una bombolla turística immobiliària com la que ha sofert qualsevol país banyat pel Mediterrani, Bagheria són autopistes de quatre carrils, corrupció municipal i blocs de pisos amuntegats entre les roques. Era el poble on estiujava de petita Dacia Maraini (Fiesole, 1936), una de les dones de lletres més respectades a Itàlia, novel·lista i poeta que ha volgut concentrar en aquest volumet autobiogràfic els records d'infantesa que la van assaltar quan, de gran, va decidir visitar l'escenari on havia passat els estius que no s'acaben mai. Les olors i els colors engeguen la màquina de records: la combinació dels més paradisiacs amb d'altres que no ho són gens, com la constatació de l'arrelament quasi indestructible de la màfia a Sicília, o la incomoditat que li genera el comportament cruel i injust dels avantpassats, converteix la lectura en una experiència semblant a la de beure's la primera orxata de l'estiu: hi ha dolçor, però al final també hi ha un punt amarg.

Un element és clau per entendre la particularitat del llibre: la família de Maraini va arribar a les costes de Sicília el 1947 provinent d'un camp de presoners de guerra del Japó, on havia passat molta gana. "Es la carència el que fa galopar els sentits i trotar la fantasia", recorda l'autora. És també el que la va dotar d'una mirada especial que li permetria escriure, anys després, la frase que hem robat per titular la crítica: "El paisatge espatlilat per no res", on el *per no res* ressona especialment. Perquè el llibre també és un aixecament d'acta de la destrucció d'una societat que s'ha revelat incapaç de respectar unes normes mínimes de convivència i que ha preferit fagocitar-se a si mateixa. Dels temps falsament esplendorosos en queden els quadres que es van fer pintar els avantpassats, que són foscos i sinistres, penjats a les parets de l'antiga vil·la com fantasmes. ♦

BAGHERIA
DACIA MARAINI
MINÚSCULA
TRADUCCIÓ DE
JUAN CARLOS
DEMIGUELI
CANUTO
170 PÀG./14€

ARDERIU, AL COSTAT DE L'EDITOR DE POESIA JOSEP PEDREIRA I DE ROSA LEVERONI. FONTS PEDREIRA

Clementina es dirà sempre

MARTA
PESSAR-
RODONA

Per alguna raó que no acabo de comprendre del tot, sempre que m'encaro a la relectura de la poesia de Clementina

Arderiu (1889-1976), se m'apareix la Caterina de *L'amansiment de la fúria*, el títol de la versió de Salvador Oliva de *The taming of the shrew*, de Shakespeare. Per cert, una obra reivindicada pel feminisme, que ha sabut veure que l'"amansiment" no és el del seu discurs final, tan aplaudit per Petruccio, Lucrezio i Vincenzo. Com les meves companyes, veig en Caterina més una estratègia que no pas un amansiment. Ja vindran temps millors, entenc que diu. Clementina, que ja al primer poema del volum afirma "el despertar del jo que en mi dormia..." i, en els dos darrers versos: "així pel clar triomf de l'esperit/ ma carn se-

rà discreta i piadosa", em sona estratègica, també. Fins a un cert punt l'amansiment, podríem dir, relleigint el Ferran Soldevila dietarista i, com el matrimoni Riba, compartint casa d'exiliats a França immediatament després de la Guerra Incivil, que diuen tants.

Una llarga prèvia per saludar el que considero un volum memorable per més d'una raó i pel qual ja felicito el curador, D. Sam Abrams. Des de l'adopció del títol, que la mateixa Clementina havia creat per a una antologia de la seva obra, que havia de sortir en un any tan nefast com el 1938 (plena guerra), com per l'aparell de notes i apèndixs que l'acompanyen. Especial esment, a més a més, al text de Cèlia Riba Vinyes (néta i neboda de poetes), que introdueix el volum. Tenim, doncs, l'autora de lluny i per sempre en la totalitat de l'obra, i de prop, amb el testimoni de la néta. *Chapeau!*

JO ERA EN EL
CANT. OBRA
POÈTICA
CLEMENTINA
ARDERIU
LABUTXACA
380 PÀG./13,95€

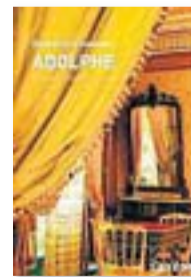
Les ondulacions del cor

PERE
ANTONI
PONS

Publicada per primer cop l'any 1816, *Adolphe* és una de les mostres més representatives del Romanticisme literari francès. Benjamin Constant (1767-1830) hi explica la tempestuosa relació sentimental entre Adolphe i Ellénore. Ell és un jove de bona família, intel·ligent i noble. També és, però, inexpert i aviciat, i té un caràcter feble. Acabat d'arribar a la petita cort d'un príncep alemany, la desgana i l'abúlia se'l mengen. Per escapar de l'ensopiment, es proposa seduir una dona bonica i aparentment inabastable. Deu anys més gran, ella és l'amistançada oficial d'un comte, i és tinguda per una dona reservada i generosa.

El conflicte de la novel·la esclata quan, després de guanyar-se l'amor d'Ellénore, Adolphe deixa d'estimar-la. Conscient de tots els sacrificis i renúncies que ella ha fet -ha abandonat el comte i s'ha exposat a la vergonya d'un escàndol social terrible-, ell no s'atreveix a parlar-li clar i a dir-li que no vol seguir amb la relació. S'hi sent massa en deute i té por de fer-li mal. Tot i les bones intencions que el motiven, Adolphe és massa pusil·lànim per ser honest. I els dubtes el turmenten. En aquest sentit, es podria dir que Adolphe no és la figura romàntica de l'obra. Aquest paper més aviat li correspondria a Ellénore, enamorada d'una manera arravatada, incondicional i, a la fi, tràgica.

Narrada des del punt de vista d'Adolphe, el millor de la novel·la és

ADOLPHE
BENJAMIN
CONSTANT
TRAD. JOSEP MARIA
MUÑOZ LLORET
LAVENÇ
126 PÀG./13€

Clementina Arderiu, intencionadament coneguda com la muller d'un indubtable mestre, Carles Riba (1893-1959), a qui va conèixer com a guanyadora d'uns Jocs Florals i amb qui es va casar el 1916 ("Fes versos -diu- amiga mia, / que cada dia els fas millor" (*Cançó*, 1917), és autora de "sis volums de poesia original i de tres edicions conjuntes de la seva producció", que, seguint el consell d'Abrams, cal llegir com a unitats soltes, després d'haver llegit (o rellegit) cada poema del volum. Un excel·lent consell, per cert, com si seguíssim la recomanació que ella donava al seu espòs: "Que ell es dugui els seus comptes/ com me'ls duc jo". ¿No ho signaria qualsevol dona alliberada?

Per altra banda, el mèrit del volum present és que, malgrat apèndixs i notes, és un treball adreçat especialment al "lector/a corrent", un volum que, en mots de Sam Abrams, "és una edició de lectura general però també voldria ser una aportació útil de cara a una edició definitiva i crítica". Déu l'escolti! De moment, tenim al costat del "Clementina em deia" (*El nom*) els diàlegs que l'autora manté amb les seves dues admiracions: Joan Maragall (*Parla l'esposa*, remetent a *L'esposa parla maragalliana*) i Josep Carner (*Cançó del voler i no voler*, remetent a *Cançó de la doble amor carneriana*, per exemple). També la seva estratègia que tant admirava Maria Aurèlia Capmany: "I seré una doneta només/ tota plena de planys i de noses, / i quan vingui l'amat amb son bes/ li diré com em plauen les roses". Innocència, gens, creiem.

Vista l'obra arderiuana en la seva totalitat, com ens és possible de fer-ho ara, en un volum gens *mausoleu*, com solen ser les obres completes, podem gaudir de l'amor i de la mort, els dos eixos de la poesia lírica, en estat pur i a càrrec d'una mare de quatre fills (impressionant *L'elegia* al fill mort, molt ben explicat per Cèlia Riba) que va passar per una guerra (la secció titulada *Sentiment de guerra*) i un duríssim exili (l'apartat de *Sentiment d'exili*). En definitiva, una obra indispensable i un gran dia per al coneixement de la poesia catalana. ♦

la riquesa de detalls i matisos amb què s'hi descriuen les ondulacions d'un cor jove: la volubilitat de l'estat d'ànim, les contradiccions del pensament, la malaltesa en el dia a dia. Els lectors hi trobaran a faltar, potser, que l'argument s'estructuri i es desenvolupi en escenes. Gairebé no n'hi ha.

A Benjamin Constant no li interessen els fets. Només les conseqüències -emocionals i psicològiques- que els fets provoquen en els protagonistes. Per això la novel·la és d'un intimisme malaltissament introspectiu. El dramatism de la història, emfàtic i inflammat, resulta una mica tremendista i arcaic, però després una força genuïna i conté una veritat humana inqüestionable. La traducció de Josep M. Muñoz Lloret ajuda a apreciar-ho. ♦